

Erfgoed Magazine Enschede

Een uitgave van de Stichting Cultureel Erfgoed Enschede,

Jaargang 11 - nummer 130 februari 2026

INHOUDSOPGAVE

1. Bezoek de stoel van Huttenkloas.
2. Kasteel Vorden.
3. Archeologische vondsten in het Twente kanaal. (Slot)
4. Boekenshop.
5. Blik op de kerk (31). Het kerkorgel Grote Kerk Enschede. (deel 8)
6. Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede.
7. De muntvondst van Buggenum.
8. Nieuw op onze website.
9. Instandhoudingsplicht rijksmonumenten.
10. Zonnepanelen en monumenten.
11. Isoleren van een monumentaal gebouw.
12. Enschede 1954-1958.
13. Wijzigingsplan erve 't Kromhof goedgekeurd.
14. De Notre-Dame van Parijs. Werelderfgoed Unesco.
15. Bezichtigingen op Kasteel Bentheim per direct beëindigd.
16. Hoe was het ook alweer?
17. Reactie B&W Enschede op bodemvondst Grote Kerk.
18. Het Stroot.
19. Europese Boom van het jaar verkiezing: Mammoetboom Enschede.

1. Bezoek de stoel van Huttenkloas.

In mei 1775 vond er in Bentelo vlakbij Goor een dubbele moord plaats. Al gauw werden Klaas Annink, zijn vrouw Aarne en zijn zoon Jannes beschuldigd van het plegen van deze moorden. Klaas, Aarne en Jannes woonden in een armzalig hutje in Bentelo, vandaar dat Klaas de bijnaam Huttenkloas had. Het trio vermoorde twee mannen, de crimineel Pompen Hendrik en de kousenverkoper Willem Stint. Klaas, Aarne en Jannes werden opgepakt en gevangengezet in de gevangenis van Oldenzaal. Alle misdadigers uit Twente werden in Oldenzaal veroordeeld.

*De middeleeuwse dwangstoel, waarop Huttenkloas gezeten heeft in 1775
(collectie Museum Het Palthe-Huis).*

De bekentenissen

Ook bezat Oldenzaal een martelkamer, waar de beruchte dwangstoel stond. Deze stoel werd gebruikt als de verdachten niet wilden bekennen. Zij werden dan op deze stoel, voorzien van kettingen en spijkers, gedwongen een bekentenis af te geven. Het verhaal gaat dat Klaas Annink ook op deze stoel gezeten heeft, voordat hij bekende de moorden gepleegd te hebben.

Radbraken

Klaas, Aarne en Jannes werden in september 1775 in Oldenzaal op een vreselijke wrede manier ter dood gebracht. Klaas en Jannes werden eerst op middeleeuwse wijze geradbraakt en Aarne werd daarna gewurgd aan de wurgpaal. De executies, de voltrekking van de doodstraf, vonden in die tijd plaats op het galgenveld van Oldenzaal, buiten de stadspoort ten westen van de stad.

De Oprechte Haarlemsche Courant uit 1775 beschrijft de executie te Oldenzaal. Het was dus nationaal nieuws. De executie van een heel gezin was spectaculair.

Rechtspraak zonder advocaat

In 1775 was de rechtspraak iets anders dan tegenwoordig. Huttenkloas werd ter dood veroordeeld door de drost van Twente. Hij was de vertegenwoordiger van de stadhouder en kon de doodstraf uitspreken. Een verdediging kreeg hij niet. Hij werd onder bedreiging van marteling ondervraagd en alleen maar beschuldigd. Executies werden in het openbaar uitgevoerd en vaak onder grote publiekelijke belangstelling.

Museum Oldenzaal

Foto: SCEE

Afschrikwekkend voorbeeld

In het vonnis werd exact weergegeven hoe de doodstraf voltrokken zou worden. De misdadigers werden van onderop geradbraakt. Zij werden op een rad of wiel gebonden, waarna de beul de ledematen stuk sloeg, beginnende bij de benen totdat bijna alle botten waren gebroken en de slachtoffers langzaam dood gingen. Nadat de executie was uitgevoerd werden de dode lichamen tentoongesteld op het galgenveld. Bij het radbraken werd het lichaam op het rad gebonden en met het moordwapen, in dit geval de bijl, op een staak gezet. De executies golden dan ook als afschrikwekkend voorbeeld. Iedereen die de stad binnenkwam moest langs het galgenveld en zag de lijken van de misdadigers.

Bron: Canon van Nederland.

De stoel is in dit Huttenkloasjaar voor iedereen te bezichtigen in [Museum Oldenzaal](#).

Van di t/m zo van 12.00 tot 17.00 uur.

Contactgegevens;

[Museum Oldenzaal](#)

Marktstraat 13, Oldenzaal

[0541 513 482](tel:0541513482)

info@museumoldenzaal.nl

SPACEWINNER
HELPT JE MET RUIMTE

Advertorial

Opslagruimte huren in Oost Nederland.

Huur je opslagruimte bij Spacewinner, dan ontvang je altijd de hoogste kwaliteit en de beste prijs. Gegarandeerd! Vind je ergens anders – bijvoorbeeld door een actie – een betere deal? Dan ontvang je van ons 10% extra korting. Informeer gerust naar deze en onze andere garanties.

Al bijna twintig jaar biedt Spacewinner extra ruimte voor particulier en bedrijf. Vele duizenden huurders gingen je voor. Vrijwel allemaal bevelen ze ons aan bij vrienden, familie, kennissen of collega's. Kijk gerust op de verschillende review platforms.

Kanaalstraat 219 | 7547 AS Enschede

[053 206 09 90](tel:0532060990)

enschede@spacewinner.nl

www.spacewinner.nl

2. Kasteel Vorden.

In de prachtige groene omgeving van het Achterhoeks landschap ligt Kasteel Vorden, bijna 9 eeuwen oud. Dit kasteel werd al genoemd in de 12e eeuw en werd voor het eerst verkocht in 1315, waarin Steven van Vorden het kasteel en de bijgebouwen overdeed aan zijn oom, Dirk van Vorden. Bij deze familie begint de geschiedenis van Kasteel Vorden. Echter het kasteel, zoals we het nu zien, is voor het grootste deel gebouwd in de 16de eeuw. De winkelhaakvorm kwam toen veel voor. Kenmerkend is een ommuurd voorplein met een ophaalbrug.

Het kasteel is verschillende keren verwoest en weer opnieuw opgebouwd. Ook in de 80-jarige Oorlog in 1580, werd het geplunderd en dertig jaar later hersteld. Het huis is door de eeuwen heen in het bezit geweest van verschillende adellijke geslachten. Na de Tweede Wereldoorlog stond het kasteel leeg en raakte het steeds meer in verval. In 1976 werd het gerestaureerd en fungeerde het als gemeentehuis van Vorden. In 2004 heeft de (voormalige) gemeente Vorden het kasteel verkocht aan Mevr. Karin de Rouw. Zij heeft samen met haar man, Jos Hoenen, het kasteel in oude glorie hersteld.

Het kasteel is 6 dagen in de week geopend (behalve de dinsdag). U kunt dan tegen betaling het kasteel van binnen bezichtigen met een audiotour.

Dwaal door de sfeervol authentiek ingerichte vertrekken, geheime gangen, torens en keldergewelven. Bewonder de mooie kunstcollectie met antieke meubels, schilderijen, beelden, houtsnijwerk, porselein, etc. uit de 15-19e eeuw, bv. in de Rode Kamer met de door koningin Beatrix geschonken ronde tafel.

Verse bloemen en plantendecoraties completeren de sfeervolle huiselijke uitstraling. Sinds 2018 zijn ook de privé-vertrekken van de kasteelheer en

Karin de Rouw en Jos Hoenen

kasteelvrouwe, inclusief de eigen slaapkamer, beschikbaar voor de bezoekers.

Op het kasteelterrein ligt ook het sfeervolle restaurant de Bosloods 1873, waar u de entreekaarten met audiotour kunt kopen, maar ook lekker kunt eten en drinken in de sfeervolle omgeving.

Ook buiten het kasteel is er genoeg te doen en te zien. Kasteel Vorden ligt in een typisch mooi Achterhoeks bos –en weidelandschap. Er kunnen dan ook diverse wandel- en fietsroutes gevolgd worden. Vanuit het kasteel loopt u b.v. zo het Pieterpad op. Er zijn fietsen te huur in Vorden (op 500m afstand) om fietstochten mee te maken. De meest bekende is de Acht Kastelen fietsroute, waarvan kasteel Vorden het meest bekende is. Andere tochten zijn de Staringfietsocht en de Achterhoekse fietsknooppuntroute. Iets verder ligt natuurlijk het park de Hoge Veluwe. Ook is een bezoek aan pittoreske stadjes zoals Zutphen, Deventer en Bronckhorst een must. Grotere steden zoals Arnhem en Apeldoorn met hun eigen faciliteiten liggen op ca. 30 minuten rijden.

Adres:
De Horsterkamp 8
7251AZ Vorden.
Website: <https://kasteelvorden.nl/>
Bronnen: Mevrouw Karin de Rouw en de heer Jos Hoenen.

COLOFON

Het Erfgoed Magazine Enschede is een uitgave van de Stichting Cultureel Erfgoed Enschede.

Redactieadres:
Stichting Cultureel Erfgoed Enschede
info@cultureelerfgoedenschede.nl

Bankrelatie:
NL87 INGB 0006 9973 92 t.n.v. Stichting Cultureel Erfgoed Enschede.

Disclaimer

-Ondanks aan de samenstelling van dit magazine bestede zorg kan de redactie geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de onvolledigheid of onjuistheid hiervan.

-Het lukt ons niet altijd om de rechthebbende auteur(s) van foto's te achterhalen. Mocht u van mening zijn dat u rechthebbende bent van een foto in dit Magazine, stuur dan een mail naar: info@cultureelerfgoedenschede.nl

Heeft u dit Magazine doorgestuurd gekregen en wilt u deze ook zelf ontvangen? Aanmelden kan via de de homepage van onze website

3. Archeologische vondsten in het Twentekanaal. (Slot)

De Handelshaven in Enschede.

Foto: SCEE

FOSSIELE VONDSTEN BIJ DEN AANLEG VAN KANALEN.

Maatregelen voor bewaring.

Op vragen van den heer van der Hoeven betreffende het nemen van maatregelen bij het vinden van fossiele resten bij den aanleg van het Twente-Rijnkanaal, hebben de ministers van Onderwijs, K. en W. en van Waterstaat o.m. het volgende geantwoord:

De eerste ondergeteekende is bereid maatregelen te treffen, waardoor voor zoover mogelijk en noodig, het bij den aanleg van het Twente-Rijnkanaal te vinden materiaal bewaard zal blijven, en daartoe ook met de hoogleeraren in de geologie en de palaeontologie aan de Rijksuniversiteiten overleg te plegen.

De tweede ondergeteekende is bereid de autoriteiten die bij den aanleg van het Twente-Rijnkanaal betrokken zijn, nogmaals op de bestaande voorschriften te wijzen, en, zoo het hierboven bedoeld overleg nog tot nadere regelen mocht leiden, hen ook daarmede in kennis te stellen.

Tijdens de werkzaamheden aan het Twentekanaal tussen Delden en Hengelo werd een nieuwe ontdekking gedaan. In de stuwwal ten zuiden van Delden werden fossielen aangetroffen. Bij de [verruiming van de Twentekanalen](#) was dit nog niet eerder aangetroffen. Bij graafwerkzaamheden in Hengelo in 1936 vond men in de bedding van het Twentekanaal een geheel versteende, gefossiliseerde schedelkap die zou toebehoren aan een 35-jarige mens die leefde in het Pleistoceen. Het kreeg de naam 'Hengelo' en zou de oudste mens van Nederland zijn. In 1939 werd de naam veranderd naar 'Hengelo 1' nadat er nog een schedel werd gevonden. Door onduidelijke vondst omstandigheden werd de leeftijd van 'Hengelo 1' lange tijd betwist. Het was niet duidelijk of de schedel gevonden was op 16 of 18 meter boven NAP. Uiteindelijk bleek deze 'eerste mens van Nederland' of '[Homo Hengeloënsis](#)' slechts uit 300 jaar voor Christus te stammen.

De schedel is nu te bezichtigen in Museum Hengelo (Stichting Oald Hengel).

Deze oeroude schelpen zijn te zien in het natuurmuseum Natura Docet in Denekamp, naast een groot aantal andere indrukwekkende paleontologische vondsten.

Enthousiaste wetenschappers

Bij de Gemeentekade in Delden plaatsten men een nieuwe kademuur achter de oude, bestaande kademuur. Het materiaal, dat tussen deze 2 muren ligt, werd bij deze vernieuwing weggegraven. De vraag of hier fossielen in te vinden waren, en hoe diep deze fossielen dan zouden zitten, hield bioloog Eric Mulder en geoloog Paul Kuipers bezig.

Mulder (voormalig curator en onderwijzer van natuurmuseum Natura Docet) en Kuipers (voorzitter van Stichting Geopark Twente) kregen de ruimte om hun onderzoek uit te voeren in apart opgegraven sediment. Hiervan werd al eerder vastgesteld dat het wel eens een fossielrijke laag zou kunnen zijn uit het Tertiaire tijdperk van tientallen miljoenen jaren geleden. Deze verwachting bleek correct te zijn: in het sediment werden versteende schelpen gevonden van zo'n 20 miljoen jaar oud!

Europese Amazone

Mulder vertelt met veel passie over de opgravingen. 'Delden lag vroeger aan zee, voordat Nederland langzaam groter werd door kleiafzettingen en het terugtrekken van de zee. Deze klei is later bedekt geraakt door een zandpakket, omdat Nederland de delta vormde van een groot riviersysteem dat men ook wel de 'Europese Amazone' noemt.'

Hij vervolgt: 'In een ijstijd zijn hierdoor gletsjers en stuwwallen ontstaan, waardoor de kleilagen weer boven het zand zijn komen te liggen. Uit ervaring weten we dat er mooie verrassingen te vinden zijn in deze lagen uit het Tertiair. In de jaren 30 zijn hier in de buurt zelfs schubben van een megatonijn en walvisbotten gevonden!

Bovenstaand artikel was de laatste uit een reeks van 11 publikaties in dit Erfgoed Magazine Enschede. Stelt u prijs op de volledige publikatie van het Twentekanaal klik dan [HIER](#).

4. BOEKENSHP.

In onze boekenshop bevinden zich ruim 90 boeken over cultureel erfgoed en de historie van Enschede en Twente. Met de aankoop van een boek ondersteunt u

tevens de activiteiten van de stichting Cultureel Erfgoed Enschede. Bent u op zoek naar een specifiek boek of wilt u boeken aan de stichting ter beschikking stellen? Laat het ons weten. Via e-mail: info@cultureelerfgoedenschede.nl.

[Klik hier](#)

5. Blik op de kerk (31). Het kerkorgel, Grote Kerk Enschede. (deel 8)

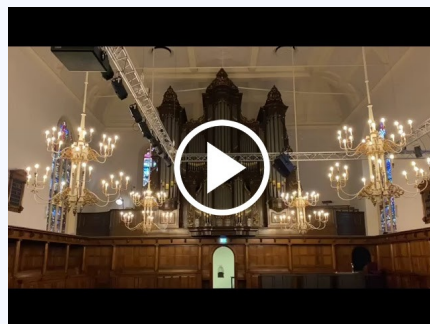

Het orgel in [de Grote Kerk in Enschede](#) is het grootste orgel gebouwd door de firma L. van Dam & Zn. en werd oorspronkelijk in gebruik genomen in 1892. Het orgel is in 1953 en in 1997 gerestaureerd door Flentrop Orgelbouw.

Het orgel is in 1892 gebouwd door de orgelmakersfamilie [L. Van Dam & Zn.](#) en is hun grootste werk. In de loop der tijd hebben er verschillende restauraties plaatsgevonden, waarbij de opvattingen over orgelbouw veranderden. De restauratie in 1953 door [Flentrop Orgelbouw](#) stond in het teken van de toen heersende opvattingen, waarbij technische constructies werden aangepast en de dispositie (de indeling van de registers) werd gewijzigd (onder andere de strijkers verdwenen).

De restauratie die in 1997 werd eveneens voltooid door Flentrop en bracht een meer relativerende houding ten opzichte van eerdere ingrepen. Er werd veel gereconstrueerd met als doel de oorspronkelijke klank en werkwijze van Van Dam te herstellen. Het verwijderde strijkersensemble keerde terug en de klank benadert nu weer de originele toonintenties van Van Dam. Het front van het driemanualige Enschedese orgel is gebaseerd op het fronttype dat Van Dam voor tweemanualige orgels gebruikte. De opstelling van laden volgt het front, met dien verstande dat het Bovenwerk bovenin de toren uiterst rechts staat, het Pedaal in de toren uiterst links.

We Shall Dance van Demis Roussos uitgebracht in 1971 op het grootste van Dam orgel dat gebouwd is. Een Grande Dame .Vanuit de Grote Kerk in Enschede . Klaas Wigboldus uit Ootmarsum

De dispositie volgt Van Dams schema's voor tweeklaviers orgels. Zeldzaam zijn op het Hoofdwerk de Mixtuur en de Fagot 16. Omdat Roerfluit 8 – Fluittravers 4 – Quintfluit 3 al op het Positief waren gedisponeerd, kreeg het Bovenwerk een andere dispositie dan gebruikelijk bij Van Dam.

[Rinus Koole](#) van Flentrop orgelbouw.

De restauratie van 1953 stond geheel in het teken van de opvattingen van die tijd: eigen technische constructies vond men beter dan de klassieke en de dispositie werd gewijzigd (strijkers verdwenen). Thans wordt een veel breder scala aan waarden gehanteerd dan enkele decennia geleden. Daarmee is de periode van de jaren '50 niet veroordeeld, maar wel gerelativeerd.

De restauratie van 1997 getuigt van deze relativerende houding.

Met betrekking tot de techniek: er is veel gereconstrueerd, maar de in 1953 aangebrachte dekplaten zijn niet verwijderd. Met betrekking tot de klank: doel was te komen tot een mensuurontwerp dat recht deed aan de werkwijze van de orgelmakers Van Dam. Het in 1953 verwijderde strijkersensemble is weer teruggekeerd, maar ook de wens vanuit het orgelonderwijs om een Mixtuur aan het Positief toe te voegen is gehonoreerd.

Advertorial

Renovatiewerk

Renoveren is manoeuvreren binnen bestaande situaties. Renoveren is ook concentreren. Het is een proces waarbij afspraken maken, overlastbeperking en communicatie naar

gebruikers continu aan de orde is. Aanpassen aan de situatie en flexibele werktijden zijn randvoorwaarden die onlosmakelijk verbonden zijn aan renoveren. Lansink herkent en erkent deze wensen en vertaalt deze voor u in een doelgericht plan van aanpak. Bij Lansink zijn deze uitgangspunten vanzelfsprekend, helder en duidelijk. Dit betekent voor u dat u zorgeloos kunt renoveren.

Meer informatie;
Lonnekerbrugstraat 95
7547 AK Enschede,
Tel: 053-435 98 63,
info@lansinkbv.nl

6. Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede.

Het Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede is een centraal informatiepunt, dat een breed publiek in de gelegenheid stelt om melding te doen van bedreigd, onbekend en/of ondergewaardeerd historisch erfgoed in de gemeente Enschede.

De doelstelling van het Meldpunt is het leveren van een inhoudelijke bijdrage aan het behoud en waardering van karakteristieke, beeldbepalende gebouwen, objecten, landschappelijke elementen en structuren. Het resultaat van de melding kan zijn dat initiatieven worden ontwikkeld tot mogelijk behoud en/of ontwikkeling van een object.

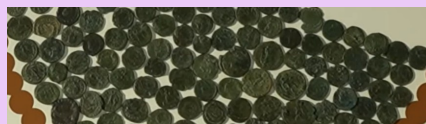
Daarnaast kunnen we via ons maandelijkse Erfgoed Magazine en de website www.cultureelerfgoedenschede.nl aandacht schenken aan de melding.

Met onze eigen kennis en de kennis uit ons (inter)nationale en regionale netwerk op het gebied

van herontwikkeling, exploitatie & instandhouding, juridische zaken en (digitaal) informatiebeheer denken we graag mee met het erfgoedveld binnen de gemeente Enschede. Met de inzender van de melding overleggen wij of een en ander geschikt is voor publicatie. Uitsluitend met toestemming van de inzender gaan wij over tot eventuele publicatie.

Het meldpunt is gestart op 1 januari 2019 en u kunt uw bericht versturen via het blokje "Meldpunt Cultureel Erfgoed" onderaan iedere webpagina van onze website www.cultureelerfgoedenschede.nl of klik [HIER](#)

7. De muntvondst van Buggenum.

In plaats van zelf de duizenden munten uit te graven, schakelt Wolf professionele archeologen in om de schat te bergen.

Deze opvallende actie van de amateurarcheoloog levert een enorme hoeveelheid extra kennis en informatie op over de Romeinse geschiedenis van Limburg.

In totaal blijkt om het ruim 4000 koperen muntjes te gaan. Dat is zelfs nog meer dan het oorspronkelijke aantal van 3600 dat genoemd toen de vondst in 2024 bekend werd. Het is de grootste laat-Romeinse muntvondst die ooit in Limburg is gedaan, en één van de grootste in Nederland.

In de documentaire 'De muntvondst van Buggenum' volgt L1 het proces van vondst tot expositie in het Limburgs Museum in Venlo.

8. Nieuw op onze website.

Wij informeren u graag over nieuwe items op onze website www.cultureelerfgoedenschede.nl:

[Kasteel Vorden](#)

[Het orgel van de Grote kerk in Enschede](#)

[Bodemvondst Grote Kerk Enschede.](#)

[De Sint Jankerk](#)

9. Instandhoudingsplicht rijksmonumenten.

Boerderij De Mans in Boekelo rijksmonument.

Foto: SCEE

Sinds 1 januari 2024 is de instandhoudingsplicht opgenomen in het stelsel van de Omgevingswet, in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Deze vernieuwde handreiking biedt gemeenten een overzicht van de geldende regels.

De instandhoudingsplicht verplicht de eigenaar van een rijksmonument om dit zodanig te onderhouden dat instandhouding en de monumentale waarde zijn gewaarborgd. Dit voorkomt dat rijksmonumenten in verval raken, erfgoed blijft zo behouden voor de toekomst. Gemeenten

houden toezicht op naleving van de instandhoudingsplicht en kunnen handhavend optreden wanneer een rijksmonument in verval raakt. Deze [vernieuwde handreiking](#) biedt monumenteigenaars en gemeenten een overzicht van de geldende regels, gaat in op de vraag hoe een eigenaar aan de instandhoudingsplicht kan voldoen en schetst een stappenplan voor een handhavingstraject inclusief verschillende voorbeeldbrieven.
Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2025.

10. Zonnepanelen en monumenten.

Rechts onder de voormalige Fabrieksschool aan de Noorderhagen die voorzien is van zonnepanelen. Foto: SCEE

Er zijn geen grote veranderingen in de basisregels voor zonnepanelen op monumenten, maar wel een versoepeling in adviesbeleid om verduurzaming te bevorderen. De belangrijkste regels blijven dat er altijd een omgevingsvergunning nodig is, dat de panelen het uiterlijk van het monument niet mogen schaden (wat betekent dat ze meestal niet zichtbaar mogen zijn vanaf de openbare weg), en dat de bestaande dakbedekking behouden moet blijven. Gemeenten en de [Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed \(RCE\)](#) passen hun beleid aan om meer mogelijkheden voor zonnepanelen te bieden binnen de beschermde monumentenstatus.

Belangrijke regels en overwegingen:

-Vergunningplicht:

Voor zonnepanelen op monumenten is altijd een omgevingsvergunning nodig, ook voor andere delen van het perceel.

-Zichtbaarheid:

Plaatsing moet zo gebeuren dat de panelen niet zichtbaar zijn vanaf de openbare weg om de monumentale waarden te behouden.

-Dakbedekking:

De bestaande dakbedekking moet behouden blijven, dus er mogen geen 'geïntegreerde' panelen geplaatst worden die dakpannen vervangen. Gewone panelen die boven de dakpannen worden geplaatst, zijn de standaardoplossing.

-Locatie:

Overweeg plaatsing op een plat dak, een bijgebouw, of op het erf om de historische kenmerken van het hoofgebouw te beschermen.

-Technische eisen:

Laat de bouwconstructie en draagkracht vooraf door een deskundige berekenen, omdat monumenten een unieke constructie kunnen hebben.

-Onderhoud:

Plan tijdig en professioneel onderhoud en reiniging om schade te voorkomen.

Waar kun je terecht voor advies?

Neem contact op met de monumentencoach van je gemeente voor advies over de mogelijkheden en de aanvraagprocedure van een omgevingsvergunning.

Bekijk de [informatie van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed voor specifieke richtlijnen en een handleiding.](#)

11. Isoleren van een monumentaal gebouw.

Eigenaren van monumenten staan voor de vraag: 'wat kan ik doen om mijn historische woning te isoleren?' Isoleren geeft prima resultaten, mits gecombineerd met een doordachte ventilatie. In de videoserie 'Monument van morgen' wordt in een nieuwe aflevering ingegaan op wat er allemaal komt kijken bij het goed isoleren en ventileren.

Omgaan met vocht

Koken, douchen, ademen: we 'produceren' iedere dag veel vocht in huis. Met ventilatie en wat kierende ramen, deuren en daken gaat al dat vocht naar buiten en komt verse lucht binnen. Dat maakt het gebouw op een gezonde wijze bewoonbaar – afgezien van de extra stookkosten. Ook voor het behoud van het gebouw, vooral de houten delen, is het afvoeren van al dat leefvocht essentieel.

Maar het comfort en energieverbruik zijn ook belangrijk. Daarom gaan we steeds meer en beter isoleren. Maar als we isoleren zonder een goede afvoer van het overtollige vocht is dat slecht voor de gezondheid van de bewoner en het gebouw. We houden te veel vocht binnenshuis, met schimmel en houtrot als gevolg.

De nieuwe video in de reeks 'Monument van morgen' geeft aandachtspunten en legt uit. Hiermee kunt u verder bij het maken van plannen voor het verduurzamen van uw monument.

12. Enschede 1954-1958.

Tijdens de wederopbouwperiode van Enschede na de Tweede Wereldoorlog ziet Enschede er nogal onschuldig uit. Er waren in die tijd nog tradities zoals bijvoorbeeld een trouwerij met koetsen en veel publieke belangstelling. Auto's in het centrum van Enschede waren meer uitzondering dan regel. En een optocht met veel babyboomers ter ere van 50 jaar koningin Wilhelmina trok veel publieke belangstelling. Nederland en dus ook Enschede was weer verenigd.

13. Wijzigingsplan erve 't Kromhof goedgekeurd.

Erve 't Kromhof (Heutinkstraat 600) betreft een oud voormalig boerenerf (met woonbestemming) dat als gemeentelijk monument is aangemerkt. De bebouwing staat al jaren leeg en is ernstig in verval geraakt.

Het voorliggende plan maakt de realisatie van 11 woningen in het buitengebied op dit voormalige boerenerf mogelijk als maatwerkinitiatief grotendeels passend binnen de kaders zoals die zijn meegegeven tijdens de consultatieronde Stadsdeel Oost van 17 januari 2023. Het belangrijkste kader daarbij is dat het bouwvolume op het erf niet toeneemt ten opzichte van de huidige vergunde situatie.

De woningen worden landschappelijk ingepast op grond van een erfinrichtingsplan en geborgd in de regels van dit plan.

Herstel en behoud van cultuurhistorische waarden

Een tweetal gebouwen op het erf zijn gemeentelijke monumenten. Deze gebouwen zijn deels ingestort en deels afgebrand. De schuren behouden hun monumentale status en worden

Op 30 juni 2022 ontstond er een grote brand in de historische boerderij waarbij deze als verloren moest worden beschouwd.

gerestaureerd. Na restauratie krijgen de gebouwen als woning een nieuwe invulling. De afgebrande hoofdboerderij zal, hoewel het niet langer een gemeentelijk monument is, in de oorspronkelijke vorm worden herbouwd.

Ook het erf wordt door de monumentencommissie als gemeentelijk monument gewaardeerd. De waardering van het erf betreft de boomsingel, bossages, grote keien bij entrees bij de gebouwen, de zuidelijk gelegen vijver, type bestrating op het erf en op de ontsluitingsroute.

De start van de bouw zal waarschijnlijk dit jaar nog beginnen en de bouwtijd zal ruim een jaar in beslag nemen.

Meer informatie over de historie van erve 't Kromhof kunt u [HIER](#) lezen.

Bronnen:

-Gemeente Enschede.

-van der Linde architecten.

-Boddenstaete Vermogensbeheer B.V.

14. Notre-Dame van Parijs. Werelderfgoed Unesco.

De Notre-Dame van Parijs is een beroemde gotische kathedraal op het Île de la Cité, midden in Parijs. De bouw begon in 1163 en duurde tot in de 14e eeuw. Het gebouw is bekend om zijn hoge spitsbogen, steunberen, grote roosvensters en de iconische waterspuwers (gargouilles). De kathedraal speelde eeuwenlang een centrale rol in de Franse geschiedenis: kroningen,

staatsplechtigheden en de herwaardering in de 19e eeuw mede dankzij Victor Hugo's roman *Notre-Dame de Paris*.

In april 2019 werd de Notre-Dame zwaar beschadigd door een grote brand waarbij de torenspits en delen van het dak verloren gingen. Sindsdien is er een omvangrijke restauratie gestart, met als doel de kathedraal in oorspronkelijke glorie te herstellen. Deze restauratie is inmiddels afgerond.

De Notre-Dame maakt deel uit van het UNESCO-werelderfgoed "**Parijs, oevers van de Seine**". Dat stadsgebied, langs de Seine in het historische centrum van Parijs, werd in 1991 op de Werelderfgoedlijst geplaatst. De kathedraal valt binnen dat beschermde gebied en wordt dus als werelderfgoed beschouwd.

15. Bezichtigingen op Kasteel Bentheim per direct beëindigd.

Burg Bentheim

Ffoto: SCEE

Vanwege aanzienlijke schade aan de bouwconstructie van [kasteel Bentheim](#) zijn bezichtigingen per direct beëindigd. Met name door klimaatsverandering veroorzaakte weersinvloeden hebben in de afgelopen jaren aanzienlijke schade aan de bouwconstructie van het kasteel veroorzaakt. In het kader van een uitgebreide inspectie van het kasteelcomplex door een gespecialiseerd bedrijf zijn, na het instorten van een kasteelmuur in april 2025, verdere schade aan het metselwerk en aan gebouwonderdelen vastgesteld en gedocumenteerd.

De schade aan het bouwwerk vormt een serieus veiligheidsrisico, waardoor de museumexploitant de veiligheid van de kasteelbezoekers momenteel niet kan garanderen. Reeds gekochte entreekaarten worden vanzelfsprekend volledig terugbetaald. Rondleidingen, fotoshoots enzovoort die al geboekt zijn, kunnen tot de heropening niet plaatsvinden. Verdere informatie over terugbetaling en de bijbehorende contactmogelijkheden vindt u op onze [homepage](#).

De Stiftung Fürst zu Bentheim und Steinfurt, als eigenaresse van de Besichtigungen Burg Bentheim GmbH, spant zich in om op korte termijn oplossingen te vinden die een duurzaam en veilig openbaar museumbedrijf op kasteel Bentheim mogelijk maken.

Om transparantie te waarborgen, zal op de [website](#) van Kasteel Bentheim regelmatig informatie worden verstrekt over de actuele stand van zaken. Over het tijdstip van een mogelijke heropening kunnen wij op dit moment helaas nog geen mededelingen doen.

16. Hoe was het ook alweer?

In de jaren zeventig van de vorige eeuw waren Snels Meubelbedrijf en De Zuidmolen toonaangevende meubelzaken in Enschede. De hoek Koningstraat en Beltstraat.

Het nieuwe Meubelplein aan de Hengelsestraat was de concurrent geworden voor de meubelzaken in de Binnenstad. In plaats van een meubelzaak kwam er een Snookercentrum die in 2012 weer plaats moest maken voor de nieuwbouw van het Medisch Spectrum Twente.

In juni 2012 werd aan het Koningsplein gestart met de nieuwbouw van het ziekenhuis M.S.T. Begin 2016 werd het ziekenhuis in gebruik genomen. Het bouwkundig ontwerp is van Harry Abels van [IAA Architecten](#). Het gebouw is zo ontworpen en gebouwd dat het door voorzieningen en uitstraling een positief effect moet gaan hebben op het welzijn van de patiënten en bezoekers die er verblijven. Dit noemt men '[Healing environment](#)'. Het gebouw heeft daarbij passend lichte kleuren, met op zoveel mogelijk plekken uitzicht naar buiten.

17. Reactie B&W Enschede op bodemvondst Grote Kerk.

Het dossier over de bodemvondst in de [Grote Kerk](#) op de Oude Markt in Enschede is kennelijk nog niet gesloten. Raadslid Peter Brouwer van Burgerbelangen Enschede wil van B&W weten hoe de gemeente aankijkt tegen archeologisch onderzoek onder de Grote Kerk. De gemeente Enschede is van mening dat opgravingen van erfgoed alleen plaatsvinden wanneer het wordt bedreigd bijvoorbeeld bij voorgenomen bouwwerkzaamheden. Gravend onderzoek

heeft een verstoring van het erfgoed tot gevolg. Het volledige dossier van de illegale opgraving in de Grote kerk kunt u [HIER](#) lezen.

18. Het Stroot in Tweekelo

*'t Landhoes lig d'r stil bie 't laand,
oale bomen an weerskaant.
Ramen kiekt noar vrogger tied,
waor 't leven langzaam is en giet.
In 't hoes klinkt nog 'n zachte stem,
van wat hier was en wat d'r kwam.
Stoenen holdt dat verhaal vast,
't landhoes dat de tied hier past.*

[Het Stroot](#) foto's Marlies Enklaar

19. Europese Boom van het jaar verkiezing: Mammoetboom Enschede.

De Mammoetboom in het [Abraham Ledeboerpark](#). Foto: SCEE.

Om mensen bewust te maken van het belang van oude monumentale bomen is er jaarlijks een verkiezing voor Boom van het Jaar. In 2025 hebben meerdere landen meegedaan om een nationale boom te kiezen. Iedereen kon op zijn/haar favoriete boom stemmen. Uiteindelijk heeft de Mammoetboom in Enschede deze wedstrijd gewonnen en dingt daarom, met nog 14 andere bomen mee naar de prijs voor Europese Boom van het Jaar 2025.

Stemmen op de Europese boom van het jaar kan tot 24 februari via de website [treeoftheyear](#).

Het Abraham Ledeboer park is gelegen aan de Hengelosestraat in het voormalige landgoed "Het Wagelaar" van de heer Abraham Ledeboer.

In 1880 heeft de familie Ledeboer in het landgoed een villa gebouwd die in 1956 werd gesloopt.

In 1956 schonk Bertha de zuster van de heer Ledeboer het 16 hectare grote landgoed aan de gemeente Enschede. Het park is in 1880 aangelegd door de bekende tuinarchitect B.Wattez. Het park is een gemeentelijk monument. In het Ledeboer park staan een aantal rijksmonumenten.

De villa in het Abraham Ledeboerpark in Enschede was eigendom van de familie Ledeboer en stond van 1880 tot 1956 in het centrale deel van het park. In 1956 is de villa afgebroken, conform de voorwaarden bij de schenking van het park aan de gemeente Enschede.

De Mammoetboom (ook wel reuzensequoia of Sequoiadendron giganteum) is een zeer grote, langlevende boomsoort die van nature voorkomt in de bergen van Californië in de Verenigde Staten. Deze bomen zijn beroemd om hun enorme omvang en indrukwekkende leeftijd. De bomen kunnen wel tot 85 meter hoog worden en een diameter van soms meer dan 7 meter.

Sommige bomen kunnen wel duidend jaar oud worden. Het waren vaak de textielfabrikanten die bij hun buitenlandse reizen exotische bomen meenamen voor hun landgoederen en parken. Het Arboretum Poort Bulten in de Lutte is voor een belangrijk deel zo tot stand gekomen. De oprichter van het [Arboretum Poort Bulten](#) in De Lutte was de textielfabrikant en bomenliefhebber A.J.H. Gelderman uit Oldenzaal. Hij stond in 1917 aan de basis van het park. Ook hier zijn de Mammoetbomen te bezichtigen.

**Stichting Cultureel
Erfgoed Enschede**

info@cultureelerfgoedenschede.nl

Facebook

Website

Deze e-mail is verstuurd aan [{{email}}](#). • Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich [hier afmelden](#). • U kunt ook uw [gegevens inzien en wijzigen](#). • Voor een goede ontvangst voegt u info@cultureelerfgoedenschede.nl toe aan uw adresboek.

Laposta